

Tanken om det at være skuespillerinde, det vil da sige af rang, vækker vistnok hos de fleste straks forestillingen om et så fortryllende og glimrende vilkår i livet, at de derover som oftest ganske glemmer tornene: de utrolig mange trivialiteter, al den ubillighed, den pris eller dog den misforstand just i det afgørende øjeblik, mod hvilke en skuespillerinde kan have at kæmpe.

Lad os tænke os forholdet så gunstigt som muligt; lad os tænke en skuespillerinde, der er i besiddelse af alt hvad der fordres, for ubetinget at være rangerende; lad os tænke, at hun vinder beundringens anerkendelse, og at hun (hvad upåtvivleligt er et stort held) er heldig nok til ikke, at blive mål for et eller andet hadefuldt menneskes forfølgelse: så lever hun da hen år efter år, den misundte, den lykkelige genstand for en stadig vedvarende, anerkendende beundring.

Det synes så herligt, det ser ud som var det noget; men når man ser nøjere til og ser i hvilken møntsort denne anerkendende beundring udredes, ser hvilket fattigt indbegreb af lurvede trivialiteter, der i teaterkritikkens verden konstituerer *fondet ad usus publicos*, fonden til offentlig nytte (og det er jo af denne fond, at den stadig anerkendende beundring ordentligvis udredes), så turde det vel være muligt, at selv dette, det heldigste vilkår for en skuespillerinde, er tarveligt og fattigt nok.

Er det sådan, som man siger, at Det kongelige Teaters garderobe skal være meget kostbar og værdifuld, så er det vist: bladkritikkens garderobe er rædsom lurvet.

Videre.

Den beundrede kunstnerinde lever da hen år efter år.

Som man i borgerlige husholdninger nøjagtigt forud ved, hvad man hver dag skal have til middag, således ved hun nøjagtigt forud sæsonens accidenser.

2 à 3 gange om ugen bliver hun rost og beundret, indkaldt med udmærkelse; allerede i løbet af det første fjerdingår – de første tre måneder – , vil hun mere end en gang have gennemgået bladkritikkens indbegreb af talemåder og vendinger, som de med særligt eftertryk kunne kaldes, for de vender i et væk tilbage.

1 à 2 gange, i gode år 3 gange, vil hun blive besunget af et eller andet forulykket subjekt, eller en vordende digter; hendes portræt bliver malet til hver kunstudstilling; hun bliver litograferet, og er lykken hende meget gunstig, anbringes hendes portræt endog på lommeværklæder og hattepulver.

Og hun, der som kvinde er øm over sit navn – som en kvinde, hun ved, at hendes navn er på alles læber, selv når de tørrer sig om munden med lommeværklædet, hun ved, at hun er genstand for alles beundrende omtale, også deres, som er i yderste vånede – tilstand – , for at få noget at snakke om.

Således lever hun hen år efter år.

Det synes så herligt, det ser ud som det var noget, men for så vidt hun skulle, i ædlere forstand, leve af denne beundringens kostelige næring, hente opmuntring fra den, styrkes og opflammes ved den til ny og ny anstrengelse, for så vidt dog selv det mest udmærkede talent, og især da en kvinde, i en svagere time kan se sig mismodigt om efter en ytring af virkelig påskønnelse: så vil hun, hvad hun naturligvis selv ofte har sandet, i et sådant øjeblik ret føle, hvor tomt alt dette er, og hvor uretfærdigt, at misunde hende denne byrdefulde herlighed.

Imidlertid går der da år hen, dog i disse nysgerrighedens og utålmodighedens tider ikke mange, så kommer allerede snakken i bevægelse om, at hun nu begynder at blive ældre, og så – ja, vi lever jo rigtignok i kristelige stater, men som man ofte nok ser eksempler på æstetisk bestialitet, så er det også langt fra at den kannibalske lyst med menneske-ofringer er gået af brug i kristenheden.

Den samme inderlige fadhed, der uafbrudt til hendes pris slog på trivialitetens store tromme og ærede hende yndelig på bækkener, den samme fadhed bliver nu ked af den forgudede kunstnerinde, den vil have hende bort, vil ikke se hende mere, hun må takke Gud til, om den ikke vil have hende slået ihjel; den samme fadhed får sig en ny 16 års afgud, og til ære for hende skal den forhenværende afgud føle trivialitetens hele unåde – for det er den store vanskelighed, som er forbundet med at være afgud, at det næsten er utænkeligt, at man fra denne ansættelse kan få afsked i nåde.

Eller indtræder dette tilfælde ikke, og ikke så grelt som her er fremsat, så sker der undertiden noget andet, som synes meget bedre, men i grunden er lige så slemt.

Trivialiteten er da, ved tilløbet fra fortiden, i så god fart med beundringen, at den forgudede endnu en tid lang, efter at hun, som det hedder, er blevet ældre, får lov at gå for slutningshastigheden.

Tilsyneladende er der ingen forandring foregået i trivialitetens udtryk om den forgudede kunstnerinde; dog synes man at ane en vis usikkerhed, som forråder at den lovprisende rosiflengius – skamroser – , så småt bilder sig ind, at have den fortjeneste af kunstnerinden, at han galant vedbliver at sige det samme.

Men det at være galant mod en kunstnerinde er netop den højeste grad af uforskammethed, en klæbrig næsvished og den modbydeligste art påtrængenhed.

Enhver der er noget, og væsentlig er noget, har *eo ipso*, netop derved, en fordring på nøjagtigt at blive anerkendt for dette bestemte, for hverken mere eller mindre.

Er det således, som der jo siges, at teatret er en helligdom: profanationen – krænkelsen – er i det mindste ikke langt borte.

Hvor byrdefuldt og pinligt, i det 16'ende år at måtte tåle gamle skaldede, eller halvfjantede recensenter, hykleriske knæfald og kærlighedserklæringer i skikkelse af kunstkritik, hvor bittert, i en senere tid, at måtte døje galanteriets frækhed!

Men hvoraf nu dette umenneskelige, som dog afstedkommer så megen ubillighed, ja, grusomhed mod de til kunstens tjeneste indviede kvinder, hvoraf, uden deraf, at æstetisk dannelse er så sjælden blandt menneskene.

De fleste menneskers kunstkritik i forhold til det kvindelige har væsentlig kategori og tankegang tilfælles med enhver slagtersvend, garderofficer, handels-kommiss, der taler begejstret om en forbandet nydelig og satans rask tøs på 18 år.

Disse 18 år, denne forbandede nydelighed og denne satans raskhed, det er kunstkritikken – og tillige dens bestialitet.

Derimod, der hvor, æstetisk set, interessen ret egentlig begynder, der hvor det indre bliver lykkeligt og med intensiv betydning åbenbares i metamorfosen: der falder menneskenes mængde fra. Vedbliver man at beundre, så mener man, at være galant, eller at være skånsom; for når hun blot er 30 år gammel, så er hun i grunden perdue, tabt!

Det var virkeligt at ønske, især for menneskenes egen skyld, for at de ikke skulle være udelukkede, eller udelukke, sig selv, fra de betydningsfuldste nydelser, om man kunne få denne fordom til gavns udryddet.

Og en fordom er det virkelig, ja, en bestialsk fordom; for det er ikke sådan, at en kvinde bliver skuespillerinde i sit 18'ende år, hun bliver det snarere i sit 30'te, eller senere, hvis hun bliver det, for denne spillet komedie i det 18'ende år er, æstetisk set, af tvivlsom art.

Det er så langt fra at være galanteri, at begynde sin beundring med udviklingens anden gang, at det modsatte let er lefleri: at beundre en lille jomfru på 16 år.

Jeg tror ikke rigtig på, at en væsentlig dannet æstetiker kunne overtale sig til at gøre en skuespillerinde på 16 år til genstand for en kritik, især hvis hun var meget smuk osv.; han ville upåtvivleligt perhorrescere – forkaste – denne tvetydighed.

Det er sandt, det vil ofte hænde, at den, der har gjort furore som 18 års pige, ikke trænger igennem. Få er så at være; men så har hun heller ikke væsentlig været skuespillerinde, så har hun gjort furore på scenen aldeles i samme forstand, som når en ung pige gør furore en vinter eller to i det venskabelige.

Derimod er det også sandt, at når det lykkes med metamorfosen, da kan der ikke være tale om galanteri; for først da, og just da, er beundringen, æstetisk forstået, for alvor i sin ret.

Se, der gøres jo naturligvis meget ved teatret for at sikre skuespillerindernes fremtid: jeg tror, at det også ville være meget gavnligt, om man fik denne, aldeles uæstetiske, overtro på de 18 år ret udryddet, og fik det

gjort ret indlysende, at den betydningsfulde afgørelse indtræder langt senere – også dette ville jo være til betryggelse for skuespillerindernes fremtid.

Og sagen selv har ikke blot æstetisk, men også i høj grad psykologisk interesse, så det forundrer mig, at den ikke oftere gøres til genstand for overvejelse.

Det interessante er, ved hjælp af det psykologiske, rent æstetisk, at kunne beregne metamorfosen, eller dog at kunne forklare den, når den er indtrådt.

*